1292 ՄՈՒՀԱՐՐԷՄ 10 ԱԼԱԹՈՒՐԳԱ
ՆԻՐՄԻ ՏԷՕՐՑՈՒՆՃԻ ՍԷՆԷ ՆՈՒՄԷՐՕ 1610 ՑՈՒՆՎԱՐ 24 ՃՈՒՄԱ ԷՐԹԷՍԻ 1876
ԱԼԱՖՐԱՆԿԱ 5 ՑՈՒՆՎԱՐ 1876

ՄԷՃՄՈՒԱՅԸ ՀԱՎԱՏԻՍ

Իչ պու Մէճմուայը Հավատիս բազար վէ եորթա կիւնլէրինտէն մաատա հէր կիւն թապ ու նէշր օլունաճագ տըր ։
Սէնէլիկ բէյլին 2 ատէտ լիրայի օսմանի
Ալթը այլըգը · 1 » » »
Տաշրա իչին բօսթա իւճրէթի զամմ օլուր ։
Պէհէր նուսխէսի 1 ղուրուշ տըր ։

Իլանաթըն սըրասը պիր տէֆալըգ 3 ղրշ ։
Իքի տէֆա իչին պէհէր սըրասընա 2 « «
Իւչ տէֆա իչին պէհէր սըրասընա 1 «
Իւչ տէֆատան զիյատէ վէ ուզուն իլանաթ իչին այրըճա բազարլըգ օլունուր ։
Տաշրալարտան կէլէն մէքթուպլըն բօսթա մասարիֆինի, կէօնտէրէն վիրէճէք տիր ։

ՕՍՄԱՆԼԸ ՓՕԼԻԹԻԳԻՅԷ ԹԻՃԱՐԷԹԻՅԷ ՎԷ ԻԼՄԻՅԷ
ՎԷ ՄԷՎԱՏՏԸ ՆԱՖԻԱՅԸ ՍԱՅԻՐԷՅԷ ՄՈՒԹԱԱԼԻԳ ՂԱԶԷԹԱ

ԱՍԻԹԱՆԷ 24 ՑՈՒՆՎԱՐ

ՄԻԼԻՅԷ

Թարաֆըմըզա վարիտ օլան պիր վարագա տըր ։

Անցեալ օրուան Բողոքին Բացատրութիւնը ։

Ընդհանուր ազգին ուշադրութեան և նկատողութեան առաջարկուած խրատալի բողոքը՝ որչափ որ ինքնին պարզ և առանց կրից և անձնական շահու ըլլալով, մի միայն ազգութեան ոգին և հիմնական սկզբունքները անխախտ պահելու համար կարեւոր և ստիպողական և պատշաճ դարմանը կը խնդրէր, 'ի վերայ այսր ամենայնի ազգին սահմանադրութեան ոգւով չափ դէմ դրնողները, զէնք 'ի ձեռին իրենց հընարած վարչութիւնը պաշտպանելու և արդիւնաւորելու և այդ կերպով ազգին պարզմտութիւնը խաբելու և հանդարտութիւնը վրդովելու ճիգ երնին կրկնապատկել կ'երազեն․ և ոմանք ալ այն առաջարկեալ բողոքը իբր զուրկ 'ի փաստից և 'ի ցուցմանց և առ ոչինչ համարելով, թերեւս նոր կազմեալ Երեսփոխանական ժողվոյ ապօրինաւոր և ոչինչ և անկէ ծագեալ վարչութեան ժողովոյն ապօրինաւոր և ընդդէմ կանոնաց ըլլալուն բացատրութեանը կսպասեն ։ Եւ որպէս զի եղած բողոքին արդար և ճշմարիտ ըլլալուն ազգը իւր սահմանած խրատանց տէր ըլլայ՝ հարկ կը համարիմ պատճառները 'ի սահմանադրութենէ քաղելով առաջարկել, և այդու ընտրեալ Երեսփոխանական վարչութեան ժողովոյ ապօրինաւոր և միանգամայն ոչինչ ըլլալը հաստատել ։

Ազգ մը, ընկերութիւն կամ հասարակութիւն և կամ լաւ եւս ըսեմ մի և նոյն նպատակի և փոխճանի ծառայող խումբ մը բազմութիւն՝ հարկաւորապէս հաստատուն և ընկալեալ կանոնաց և որոշ հիմանց ենթակայ պիտի ըլլայ՝ որպէս զի կարենայ անոնց միջնորդութեամբը և գործադրութեամբը իւր ցանկալի դիտմունքին անվրէպ հասնիլ ։ Արդ Հայ կաթողիկէ հասարակութիւնը իւր հօգեւոր և աշխարհային հնաւանդ արտօնութեանց և սովորութեանց պաշտպան մնալու նպատակաւ մեծամեծ և անկարելի դժուարութեանց տանելէն վերջը, երբ իւրանխոնջ վաստակը և աշխատանքը արդիւնաւորելով, օրինաւոր Պատրիարքութիւն և իշխանութիւնը 'ի ձեռին ստացաւ, այն Պատրիարքութիւնը պահպանելու և հասարակութեան ոգին կենդանացնելով զայն ամրացնելու համար օրէնքներ և կանոններ հաստատեց և 'ի գործ դրաւ, որով Հայ կաթողիկէ հասարակութիւնը իւր սահմանադրական կանոնաց և խրատանց ներքեւ պարփակեցաւ ։

Այն հասարակութեան ընդհանուր բարին խորհելու և պատշաճը անօրինելու համար, ընդհանուր Երեսփոխանական ժողով մը որոշած է, որ կը բաղկանայ 'ի քառասուն և ութ անձանց իբր արդիւնք օրինաւոր ընտրութեան․ իսկ այն հասարակութեան մասնաւոր բարիքը և օգուտը խորհելու և ազգին խնդիրները լուծելու համար որոշած է վարչութեան ժողով մ ալ, որ կը բաղկանայ երկոտասան բանիբուն ազգասէր նշանաւոր և օգտակար անձինքներէ ըստ ընտրութեան Երեսփոխանական ժողովոյ ։ Ըսել է թէ վարչական ժողովը արդիւնք է օրինաւոր Երեսփոխանական ժողովոյ, և Երեսփոխանական օրինաւոր ժողովը՝ ազգին օրինաւոր ընտրութեան արդիւնքն է, ըստ սահմանադրութեան ։

Այն ընկալեալ և հաստատեալ սահմանադրութեան կանոնաց համեմատ զուրկ են ընտրութենէ, խելագարները, անարգական պատժոյ ներքեւ գտնուածներն, հանդամանակութեան տուրքը չը վճարողներն, և կարդալ ու գրել չի գիտցողներն, և եթէ այնպիսի անձինք ընտրութեան միջամուխ ըլլան, իրենց քուէներն ոչինչ են և հետեւաբար եղած ընտրութիւնը ։

Արդ յայտնի է որ վերջին ընտրութեան միջոցին սահմանադրութեան կանոնաց զրկած անձինքն, 'ի մասնաւորի ազգային տուրքը չի վճարողներն են՝ որ թէ ընտրողական իրաւունքը յափշտակած, և թէ իբր ընտրեալ Երեսփոխանական ժողովոյ առաջարկուած և իբր Երեսփոխան 'ի դիմաց ազգին կը պարծին ։

Ուրեմն ազգային կանոնաց համեմատ, ոչինչ է այդ վերջին կազմեալ Երեսփոխանական ժողովը, հետեւաբար անորմէ ծագած վարչութեան ժողովը ։

Դարձեալ, ազգին քուէներն ցրուելու և եկած քուէներն բանալու և ընդհանուր քուէհամարը յօրինելու իրաւունքը և պաշտօնը յանձնուած է Թաղական ժողովոց ըստ Սահմանադրութեան կանոնաց․ արդ Բանկալթիի Թաղը զուրկ ըլլալով իւր օրինաւոր ժողովքէն, չէր կրնար ընտրութեանց միջամտութիւն ընել, որով Բանկալթիէն եկած ընդհանուր քուէհամարը բոլորովին ապօրինաւոր է և ոչինչ, և չի կրնար իբր ընտրութեան արդիւնք ազգին ընդհանուր ժողովոյն առաջարկուիլ ։ Որովհետեւ Բանկալթիի Թաղական խորհուրդը 'ի վեց հոգւոյ բաղկանալով, մին վախճանած, միւսը առանձնացած, մէկալը հրաժարեալ և ուրիշ մը օտարացեալ ըլլալով, ո՛վ և ի՞նչպէս քուէները ցրուեց և ընդհանուր քուէհամարն յօրինեց, նկատողութեան արժանի խնդիր մը կայ այն մասին մէջ զոր չեմ ուզեր հոս պարզել, ըստ որում ամենուն ծանօթ է․ ուրեմն Բանկալթիի Թաղը իւր օրինաւոր ժողովը չունենալուն նամանաւանդ իւր երկու տարուան միջոցը արդէն լրացած ըլլալուն, ըստ Սահմանադրութեան նախ պէտք էր Թաղական ժողով մը կազմել, ապա անոր միջամտութեամբը և գործակցութեամբը ընտրութեան քուէից խնդրոյն զբաղիլ ։

Ուրեմն, քանի որ, այն զանցառութիւնները կամաւորապէս և կամ ակամայ յայտնի կերեւին, և ազգին կանոններն և օրէնքներն ճշդիւ չեն գործադրուած, ազգային Սահմանադրութիւնը ինքնին առանց ուրուք բացատրելու ոչինչ կը սեպէ այն ընտրութիւնը, Երեսփոխանութիւնը և վարչական ժողովը, և անոր օրինաւոր և պատշաճ դարմանը կը պահանջէ, և նոր կազմուած վարչական ժողովոյ երեք անգամ գումարումը ոչինչ կը հրատարակէ և իւր ըրած որոշումներն ապօրինաւոր, և ազգին ընդհանրութեանը վրայ կուտուելիք ապագայ վնասուց և աղէտից պատասխանատու կը համարի գումարողներն և գումարեալներն, ինչպէս որ արդէն չարիքն սկսած է և հետզհետէ պիտի լսուի և տեսնուի ։

Լսածնուս համեմատ՝ Սահմանադրութեան կանոնաց դէմ փորձողները այն անզօր, ապօրինաւոր և ծիծաղելի վարչական ժողովը ամրացնելու համար Բ․ Դրան օգնութիւնը և միջամտութիւնը խնդրեր են և կը ջանան արքունի հրամանագրով վաւերացնել․ բայց չեմք կարծեր որ Բ․ Դրան արդարադատ և ուշիմ ատեանը յանձնառու ըլլայ ո և իցէ կերպիւ այնպիսի ժողով մը ընդունելու՝ որ այն ընտրութիւնը ազգային կանոնաց դէմ ըլլալով, զուրկ է եւս 'ի բանիբուն, նըշանաւոր օգտակար և ազգին և տէրութեան վստահութեան և համարման արժանի խոհեմ և քաղաքագէտ անձինքներէ ։

Իսկ եթէ ոք համարձակի պնդելու, ինչպէս որ արդէն ըսողներ կը գտնուին թէ՝ Սահմանադրութիւնը ընկալեալ և հրատարակեալ չէ, այն ատեն համարձակ ասպարէզ մը առջեւնիս կը բացուի ապացուցելու թէ՝ Երեսփոխանութիւն և վարչական ժողով եւս չի կրնար ըլլալ, ըստ որում այնպիսի ժողովոց գոյութիւնը և կազմութիւնը Սահմանադրութեան կանոններէն և օրէնքներէն կախում ունի և անկէ կ'ստանայ իւր զօրութիւնը և հաստատութիւնը ։

Օրթագիւղ 23 յունվար․ 1876։

* * *

ՐԷՍՄԻ

Սէֆայինին էնվայի սէյր ու հարաքէթլէրինտէ գազաէն վուգուա կէլէն միւսատէմէթը ճիւզլիէտէն տօլայը, զուհուրի թապիի օլուպ, սուլհէն պիթիրէճէգ օլան գիյան թազմինինին վէ սայիր գապիլի թէէխիր օլմայըպ թարաֆէյնտէն սուրէթի սուլհիյէտէ րույէթլինէ մուվաֆագաթ խալէն չէյլէրին մահքէմէյի մէզպուրէ պունլարա թարիխ վէ թէրթիպի տաավի իթիպարիյլէ պագմագ վէ չիֆահէն իսթիզահը միւմքին օլան պիր մատտէ իչին էսպապը իթիրազ վէ խտասայի վէ միւտտայի ալէյհին միւտաֆաասընը միւչթէմիլ լայիհայը մախսուսէ ալմագ վէ սայիր մուամէլաթտա տախի թէմամէն գավայիտ վէ մէրասիմի մուհաքէմանէ րիայէթ էթմէք մէճպուրիյէթինտէն վարէսթէ օլմայըպ, պու խէ էրպապը մէսալիհի ֆէվգէլատէ միւշքիւլաթա տուչար տիւէճէյինէ վէ սուլհէ նէտիյէթսի միւմքին օլան մէվատըն մէհաքիմէ հէվալէ օլունմագսըզըն գանուննէն մագպուլ վէ մուսաատագ պուլունան հէյէթի սուլհիյէ մարիֆէթիյլէ պիթիրիլմէսի հուգուգու ատիյէ հագգընտա ճարի խաւկինէ պինաէն, թէսհիլէն լիլմուլիհի ալի վէճհ իւլ մէսալիհէ հալլի գապիլ օլան իշլէր, Տէրսաատէթտէ քէմաֆի իւլսապըգ լիման խարէսինտէ վէ Թաշրալարտա մահալլէրի լիման րէյիսլէրի մարիֆէթիյլէ սուլհէն րույէթ օլունմագ վէ սուրէթի սուլհիյէտէ թէսվիյէ գապուլ էթմէյէն մէվատտը Տէրսաատէթտէ վէ Թաշրալարտա

Թիճարեթի պահրիյէ մահքեմէսի պուլունան եէրլէրտէ, Թիճարեթի պահրիյէ մահքեմէլէրինէ, վէ Թիճարեթի պահրիյէ մահքեմէսի օլմայան մահալլէրտէ, Թիճարեթի պէրրիյէ մահքեմէլէրինէ այիտ օլմագ իւզրէ, Թիճարեթի պահրիյէ գանուննամէսինին իւչիւնճիւ վէ օթուզ սէքիզինճի վէ գըրգընճը մատտէլէրինին թաատիլի վէ մէզքիւր գանուննամէյէ պիր ֆըգրայի միւնասիպէնին տախի թէզյիլի խուսուսունա Շուրայի տէվլէթ վէ էնճիւմէնի մախսուս ու մէշվերեթ գարարը իլէ պիլ իսթիզան իրատէյի ճէնապը Բատիշահի միւթաալլիգ պույրուլարագ, իճապը իճրա վէ իգթիզա իտէն մահալլէրէ մալիւմաթ վէրիլիպ, պու էսասէ թաթպիգան թանզիմ օլունան ֆըգրալթըն սուրէթի տիր։

Թիճարեթի պահրիյէ գանուննամէսինին թաատիլ օլունան մէվատտը։

Իւչիւնճիւ մատտէ.— Պիր սէֆինէնին կէրէք սէֆէրինտէն էվվէլ վէ կէրէք էսնայի սէֆէրինտէ քեամիլէն վէ եա խասսէթէն պիլլիւզա ֆիրուխթու խուսուսու, մէմալիքի տէվլէթի Ալիյէտէ վուգու պուլուր իսէ, մահալի լիման րէյիսի հուզուրունտա, վէ մէմալիքի էճնէպիյէտէ վագը օլուր իսէ, տէվլէթի Ալիյէ շէհպէնտէրլէրի մուվաճէհէսինտէ սէնէտի րէսմի իլէ, իճրա օլունաճագ տըր։ Էկէր պու եօլտա օլմազ իսէ, պի վէ ֆիրուխթի քէնլէմ նէքիւն հիւքմիւնտէ թութուլաճագ տըր։ Վէ պու ֆիրուխթ քէյֆիյէթի, մէմալիքի մահրուսէյի Շահանէտէն լիման րէյիսի օլմայան մահալտէ օլուր իսէ, մէմլէքէթ մէճլիսինտէ իճրա օլունարագ, օլ մահալլէ էն եագըն պուլունան լիման րէյիսինէ իխպար օլունաճագ տըր։ Վէ մէմալիքի էճնէպիյէտէն տէվլէթի Ալիյէ շէհպէնտէրի պուլունմայան մահալտէ վուգու պուլուր իսէ, քէյֆիյէթի պիլտիրիլմէք իւզրէ, եագընտա պուլունաճագ տէվլէթի Ալիյէ շէհպէնտէրինէ խապէր վէրիլմէք շարթըյլա, օրա հիւքիւմէթինին մէմուրու մախսուսու մարիֆէթիյլէ իճրա օլունաճագ տըր։

Օթուզ սէքիզինճի մատտէ.— Սէֆինէ գապտանը, մահալի լիման րէյիսինին, վէ պուլունմատըղը հալտէ, մէճլիսի պէլէտէնին պիր մէմուրու թարաֆընտան նիւմէրօ վազ, վէ սահ քէշիտէ օլունմուշ, վէ գէյտի մարիւզզիքր լիման րէյիսի վէ մէճլիսի պէլէտէ ճանիպինտէն թասթիգ գըլընմըշ կէմի ժուռնալը թաապիր օլունուր պիր եէվմիյէ տէֆթէրի թութմաղա մէճպուր օլաճագ տըր։ Իշպու եէվմիյէ տէֆթէրինէ էվվէլա, հավա վէ րիւզկեարլարըն ահվալը եէվմիյէսի, սանիեն կէմինին պէհէր կիւն իլէրի կիթմէք վէ եա կէճիքմէք իւզրէ վագի օլան հարէքէթի, սալիսէն կէմինին հէր կիւն պուլունտուղու տէրէճէյի թուլ վէ արզը, րապիէն կէմիյէ վէ համուլէսինէ վուգու պուլան զարար ու զիյան իլէ պունլարըն սէպէպլէրի, խամիսէն գազաէն վուգու պուլան թէլէֆաթ իլէ գալթ վէ թէրք օլունան շէյլէրին միւֆրէտաթ մէրթէպէ թաֆսիլի, սատիսէն կէմինին թութտուղու թարիգ իլէ թավէն վէ եա կիւրէհէն օլ թարիգտէն չըգմասընըն սէպէպլէրի, սապիէն կէմի թայֆէսինին գապըթանը վէ րուեսասը պէրապէր գապտան թարաֆընտան լիմանճա իթթիխազ օլունան թէտապիր վէ գարարլար, սամինէն կէմի թայֆէսինին զապըթան վէ նէֆէրաթընտան հէր գանղըսընըն իզն վէրիլմիշ իսէ, անլէրին իսիմլէրիյլէ իզին վէրիլմէսինին սէպէպլէրի, թասիէն կէմինին էմվալը մահմուլէսինին իրատ վէ մասրաֆլարը, վէլ հասըլ կէմիյէ վէ եա համուլէսինէ տայիր օլուպ, պիր մուհասէպէ իրայէսինի վէ եա պիր կէօնա խուսուսա վէ միւնազաայը մուճիպ օլաճագ մէվատտը վուգուաթընըն քեաֆֆէսի զիքր ու պէյան օլունաճագ տըր։

Դըրդընճը մատտէ,— Սէֆինէնին սէյր ու սէֆէրինէ լազըմ օլան մուհիմմաթըն հազըր օլուպ օլմատըղը, վէ սէյր ու սէֆէր խաէպիլէճէք հալտէ պուլունուպ պուլունմատըղը պիլինմէք իչիւն, թահմիլինտէն էվվէլ գապտան, լիման րէյիսի օլմատըղը հալտէ, մէճլիսի պէլէտ թարաֆընտան մախսուսէն թային օլունաճագ էհլի խըպրէ մարիֆէթիյլէ, կէմինի քէշֆ ու մուայէնէ էթտիրմէյէ մէճպուր օլաճագ տըր։ Իշպու քէշֆին մազպաթասը, լիման րէյիսի նէզդինտէ վէ եախօտ մէճլիսի պէլէտէ պիթթէվլիֆ մուսատտագ պիր նիւսխասի գապտանըն եէտինէ իթա օլունաճագ տըր։ Մէհմէլլէր, սէֆինէնին քէշֆ ու մուայէնէսինտէն սարֆը նազար էթմէկլէր պիլէ, գապտան մաարուզիքր քէշֆ մազպաթասընը իպրազ էթմէտիքճէ, միւրուր թէզկէրէսինի խըլիհսալ խանէմէյէճէք տիր։ Վէ հուգուգու Թիճարեթի պահրիյէյէ միւթաալլիգ քէշֆիյաթ իչիւն էհլի խըպրէ թայինի, Տէրսաատէթ պահրիյէ մէհքէմէսինէ վէ Թաշրալարտա Թիճարեթի պահրիյէ մէհքէմէսի օլմայան եէրլէրտէ Թիճարեթի պէրրիյէ մէհաքիմինէ իճրա գըլընաճագ տըր։

Գանուննամէյի մէզքիւրէ թէզյիլ օլունան մատտէ։

Գազաէն վուգուա կէլէն միւսատէմէթ ճիւզյէ միսլլի վուգուաթտան միւտաայի վէ միւտաայի ալէյհին մուվաֆֆագաթլարընտա օլ հէն թէսվիյէսի գաապիլ օլմալար, Տէրսաատէթտէ լիման խարիճինտէ, վէ Թաշրալարտա մէճլիսլէրի, լիման րէյիսլէրի մարիֆէթիյլէ թէսվիյէթ օլունաճագ, վէ սուրէթի սուլհիյէտէ թէսվիյէ գաապիլ էթմէյէն մէվատ, Տէրսաատէթ Թիճարեթի պահրիյէ մէհքէմէսինտէ վէ Թաշրալարտա Թիճարեթի պահրիյէ մէհքէմէսի օլմայան մահալլէրտէ Թիճարեթի պէրրիյէ մէհաքիմինտէ ֆասլ ու րույէթ գըլընաճագ տըր։

ՓԻԶԱ.

Համա օլունան զախիրէ ֆիյաթը թէնէզզիւլ էթմէսինտէն նաշի էքմէքճի ֆըրունլարընտա թամամ իլէ գըյէսի 85 փարայա սաթըլան նանը ազիզին 80 վէ սիմիտճի ֆըրունլարընտա չըղարըլանլարըն 70 փարայա սաթըլմասը գարարլաշտըրըլմըշ օլտուղունտան, իլանը քէյֆիյէթէ իպթիտար օլունուր։

ՓԷԶԱ.

Վիւքէլայի ֆէխամ հազարաթըյլա մէմուրինի միւլքիյէնին լայըխ օլտուգլարը էլգապէյի րէսմիյէնին եալընըզ գօլ գարագլարընըն թէպտիլ ու թէճտիտի վէ վիւքէլա սէթրիլէրինին արգալարընտա քէթֆիյն պէյնինտէ օլան ալէամէթը ֆարիգա ու ճունտա նըֆըս այ օլտուղու հալտէ անըն տախի գալտըրըլմասը իրատէյի Սէնիյէ իգթիզասընտան պուլունմուշ վէ րէսմի ճէտիտի տախի Սըրմաքէշխանէ ճանիպինէ կէօնտէրիլմիշ օլմասըյլա իլանը քէյֆիյէթէ իպթիտար գըլընտը։

ՓԷԶԱ.

Պիր պաթն էվլատա, ինթիգալի մէշրութ օլան էսհամըն հիսսէի քէշֆատընտա, գարիյէթ վէ ինթիգալ իչիւն ալընաճագ րէսմ թային իտիլմէմիշ օլմասըյլա, պիր միւտտէթ տահի էսհամ կիպի մուամէլէ օլունուպ, վէ մուախխարէն օնէվ սէհիմլէրին գարիյէտինտէ ֆայիզի սէնէվիսինին իքի եարըմը գարարլաշտըրըլըպ, ֆագաթ ինթիգալինտէ եինէ ուսուլու ամիգայա թէպաիյէթլէ, սէհիմ միւնհալ միւթէվէֆանըն պիր օղլունա վէ եա գըզընա միւնթագիլ օլուր իսէ, պէհէր պին գրուշ ֆայիզի սէնէվիսի իչիւն պէշ եիւզ գրուշ, թոզու, վէ միւթէաատիտ էվլատալարընա գալմասը հալտէ, տիկէրլէրինտէն իշպու ֆայիզին, պինտէ եիւզ գրուշ մըգտարը խարճ ալընմագտա իսէ տէ, պու սուրէթ թաշրալարճա խիթաֆայի րուսումու միւշքիւլաթը միւսթէլզիմ օլմագտա պուլունտուղունտան, վէ հալ վուգուլունտէ, նըսֆը խալինէ վէ նըսֆը տիկէրի էվլատա այիտ էսհամըն ինթիգալինտէ ֆայիզի սէնէվիսինին րուպու մայի պուլունմադըղը օլարագ, մէհսուս ինհա օլան է. հ. սիհամտան տախի օլ գատար խարճ խըթհսալի, միւթէպիլ օլաճաղընա պինայէն, պու սուրէթին նիզամը մախսուսունա պիթթէնզիլ, իֆայի մուամէլաթը միւթաալլիգ Շուրայի տէվլէթ գարարըյլա պիլ իսթիզան, իրատէյի Սէնիյէյի ճէնապը Բատիշահի թաալլիգ պույրուլարագ, Շուրայի տէվլէթէ մալիւմաթ վէրիլմիշ օլմաղլէ, Խազինէյի ճէլիլէճէ տախի մուամէլաթը լազըմէնին իֆասըյլա, քէյֆիյէթին էվրագը հավատիսէ տէրճիյլէ, իլանը հազգընտա պէեազ իւզէրինէ սատըր օլան պույուրուլթույու ալի պիպարէթ մէսարիֆաթը ումումիյէ մուհասէպէսինէ գայտ իլէ, ումում վիլայաթ իլէ խարիճի միւսթագիլլէտէ պուլունան էվգաֆ միւթէսարրըֆլարընա մուհարրէրաթ պատըլ թէսթիր գըլընմըշ, քէյֆիյէթ մալիւմ օլմագ իւզրէ վարիտաթը ումումիյէ, վէ պանգ վէ մալիյէ մուհասէպէլէրիյլէ տիվանը մուհասէպաթ իլէ խազինէյի խասսա վէ թոփխանէ միւշիրիյէթլէրի ճանիպինէ տախի թէզքէրէլէր թասթիր գըլընմըշ, վէ 22 քեանունի սանի սէնէ 91 թարիխլիյէ թահրիրաթը եազըլտըղը տէրքէնարը ձէզքիւր իշարէթ գըլընմըշ, վէ տիկէր իլմ ու խապէրլէրի վէրիլմիշ օլմաղլէ, քէյֆիյէթ նէշր ու իլան օլունուր։

Մագամը վալէյի սէրասքէրիյէ ֆի 29 քեանունի սանի սէնէ 1876 թարիխլիյէ տէվլէթլու Ահմէտ Մուխթար բաշա հազրէթլէրի թարաֆընտան մէվրուտ թէլէկրաֆնամէնին այնը տըր։

Բօսնէ էհալիսի տայիրէյի չէքավէթտէ թութմագ իւզրէ պիր թագըմ էշգըյայի էճնէպիյէնին մէզքիւր Բօսնէ նահիյէսինէ վէ Ավսթրիա հուտուտունա գարիպ Պօսնա նամ մահալտէ վէ Վազօրիտ վէ Դըրպէզէ վէ սայիր պիր գաչ քէօյլէրի քէնարլէրինէ էս իւլ հարաքեաթ վէ տար իւլ մուհիմմաթ իթթիխազ էթտիքլէրի միւսթաթխպէր օլտուղու, վէ կէչէն կիւն արգ խալէն Տըրին պօղազը մուհարէպէսինտէ քէրիշան օլան էշգըյանըն գիքր օլունան գարիյէլէրտէ թէճէմմիւ էթմէքտէ վէ քէնտիլէրինէ չէքէ տուզէն վէրմէքտէ օլտուղլարը իշտիլմէսիյլէ, պու կիւն ալէսսապահ գուվվէյի քեաֆիյէ իլէ Տըրինտէն հարաքէթ օլունտու։ Գուրաի մէզքիւրէյէ թէգարրուպ իտիլիր իթիլմէզ էշգըյայի մէրգումէ գուվվէյի ասքէրիյէյէ գարշը կէլմէյէճէքլէրինի անլամասըյլա, տէրհալ գաչմայա վէ էվվէլլէրի ճէպրէն տայիրէյի չէգավէթլէրինէ ալմըշ օլտուգլարը պու գարիյէլէր էհալիսինի տայիրէյի չէգավէթտէ սապիթ էթթիրմէք իւզրէ, էշգըյայի էճնէպիյէյի մէրգումէ, պունլարըն խանէլէրինի եագըպ ճիւմլէթէն սիլահ ալթարագ ֆիրարէ պաշլատըլար։ Պու սըրատա ասաքիրի Օսմանիյէ լէհիւլհամտ հիչ պիր սագաթլըգ իրիշմէտիյի հալտէ, էշգըյանըն չէնտա նէֆէրի թէլէֆ էթտիրմիշ։ Վէ գօմիթէ թարաֆընտան պունլարըն եարալըլարը իչիւն կէօնտէրիլմիշ խասթէ վէրիլէն 150 րէս գատար հայվանաթ գայթ իտիլէրէք ասաքիրի շահանէյէ թէսլիմ օլունտու։ Էշգըյանըն մուհարէպէյի մաարուզէյէ տէ կէօրտիւքլէրի հազիմէթի քիւլլիյէ վէ պու տէֆաա իրայէ օլունան մէհապէթի ասքէրիյէ պի լութֆի թաալա սայէյի մուվաֆֆագիյէթվայէյի ճէնապը Բատիշահիտէ գէնտիլէրինի թար ու մար էթտիրէք, չիֆթլիքի հալտէ պուլունտուղա ճէմիյէթլէրի տաղըլմասընը վէ չու հալտէ պիթթէնէհիւլ քէրիմ եարըն Տըրինէ ավտէթ օլունաճաղը մաարուզ տուր։

Բալուգա շահպէնտէրինին պու թէլէկրաֆնամէյէ եազըլըր գէյլ տիր։

Ասաքիրի շահանէնին մունթազամէն վէ չէթինէն վագը օլան հարաքէթլէրի իւզէրինէ տուշմանը հազիմէթ օլմուշ օլան էշգըյանըն պիր թագըմը տուն քի Բալուգա տախիլինէ Օմպլա թարաֆլարընա տէֆաատէթ ու իլթիճայէ չէվրալ իտիլմիշլէր տիր։

Նէզարէթի ճէլիլէի խարիճիյէյէ 11 քեանունի սանի սէնէ 91 թարիխլիյէ տէվլէթլու Ահմէտ մուխթար բաշա հազրէթլէրինտէն քէշիտէ օլունան թէլէկրաֆնամէնին սուրէթի տիր։

Թրէպին ճատտէսի քիւլլիյէթլի էշգըյա իլէ մէստուտ օլտուղունտան տօլայը խափ։ Տիւնքի կիւն պիրգաթ գօմանտայի շաքիրիտէ գուվվէյի միւնասիպէ իլէ Թրէպինտէն հարէքէթ վէ իքի սաաթ իլէրիսինտէ կէրիլէճէք պօղազը սարփ վէ սէնկիթլըն վէ գայէթ արգալը արազիտէ վագը թէրէքէլէր թութուլարագ, աղշամ օլմագ միւլապէսէսիյլէ օրատա գալընըպ, էշգըյա պօղազըն թարաֆէյնինէ, վէ սաֆֆը հարպիյէ մէվգի պիր պուչուգ սաաթլըգ թուլ թէպէ, վէ գայա էրգընթըլարընտան միւնչէքիլ ճէպէլի միւսթէհքէմ օլտուղու հալտէ, գարշը պէ գարշը պիթթին կէճէ աթէշլէր եագըլարագ, ազըմլը գօնուլտու։ Ալէսսապահ Ահմէտ Հազգա իսմինտէ, էշգըյա խամթըրըն մէրքէզինտէ պօղազըն սաղընտա վէ սօլունտա իքի գօլտան վուգու պուլան չիրանէ պիր մէհաճէմէ էշգըյանըն գուվվէթի իքիյէ թագսիմ օլունարագ թէ-

բէլէր զապթըյը, էշգըյա խամթթըըն իչինէ կիրիլտի, վէ պատէհու սըրասըյը պագի թէբէլէրին ճիւմլէսի զապթ խոիլտի: վէ մուհարէպէ պէշ սաաթ իմթիտատ էթթի: Նիհայէթ էշգըյա մէհաճէմէ վէ սաթվէթի ասքէրիյէ թէէսիրաթընա մուգավէլէ իտէմէյիպ. ամիր իլահի վէ թէվէճճիւհաթը բատիշահի իլէ քեամիլէն բէրիշան խոիլէրէք, բէրաքէնտէ ֆիրարէ գըյամ էթթիլէր: Ինթիհալ քի խանէլէրինէ էրզագ ճէլպի էսպապընա թէշէպպիւս օլունտու: Աճիզլէրի տախի նէյմէ հուսուսունտա փադը զարինէ գալէյինէ կէլտիմ: Պու մուհարէպէտէ պուլունմուշ օլան էշգըյա մըգտարը, եէտի պին իլէ օն պին արասընտա աէօյլէնիյօր: Ֆագաթ համտ օլսուն պիզտէն պիր մըգտար վէֆիյաթ վուգու պուլմատըը հալտէ իսթիհսալը ղալէպիյէթ խոիլտի: Էշգըյանըն կէօրիւլէնտէն պաշգա էբէտիյէնէ թէլէֆաթը օլտուղու տախի աէօյլէնիյօր:

Իշպու մուհարէպէտէ Պէնան վօյվօտասը Եուսուֆ օղլու Մազսիմ տախի վէֆաթ էթմիշ տիր:

Մէրգում Մազսիմ Գարատաղ պէյլիկինին պաշճանաղը օլտուղու վէ էշգըյա պէյինտէ զայէթ միւթէպէր աատէմ պուլունտուղունտան, պունուն վէֆաթը էշգըյանըն էֆքեարընա վէ պիր տահա ճէմիյէթլէրինէ պիր պէօյիւք մանի օլաճաղը պաղը էրպապը մալիւմաթ թարաֆընտան րիվայէթ օլունմուշ տուր:

ԳՕՆՍԷՐ

Հէր մէտէնի միլլէթ մուզիգա իլմինի, մէտէնիյէթին էսասը մատտանէախիտէն պիրի օլտուղու գօլայ, վէ չու մուզասաէս իլմին, մէզհէպ. վախթըն, միլլէթ վէ ֆէզայիլի սայիրէ հիսի ալիդ տույղուլարը թահրիգ է պիր վասըթայի ալիմէ օլտուղունտա գա պուլ իսէ, պու պապտէ նիչէ մէքթէպլէր վէ մահալի մախսուսլար թէշքիլ էթմիշլէրտիր վէ պու մահալլէրտէ մուզիգա իլէ իճրայի լազըմ կէլէն էհվալլէրի հալտէ, ումում խալգընի միլէթիմիզին պէօյլէ դը թարաֆընտան խէ պու խուսուսա իթինա վէ էհէմմիյէթ վէրիլմէտիքտէն մաատա, ֆագըլ օլարագ ֆէնտէ նազարըլա պագըլմագըր տօղրուտան չոյխանը թէէսիֆ տիր: Անճագ տիկէր թարաֆտան Մանգումէ զազէթայի միւլթէզէմլէրինին սաէյի հիմմէթլէրի օլարագ, Ագապեան վէ Փանոսեան մէքթէպլէրինին միւտէտաէսի պուլունան Կարապպէտ էֆէնտի Փանոսեանըն խալ մատտի վէ մանէվի միւշքիւլաթ վէ տաըւալթը քիւլլիյէյէ մէրատէ վէ չէճիանէ կէօյլիւս վէրէրէք, քիւլլի ֆէտաքեարլըգ վէ էմէկ ու զահմէթ իլէ մէքթէպիպի մէզքիւրէ չալկըտանըն մուզիգա իլմի մուգատտէմաթընի թահսիլ էթտիրտի, վէ գօնսէր վէ մուզիգա իլէ սայիր լույաթլար իճրասը իլէ, իլմի մէզքիւրու միլլէթիմիզտէ ինթիշարէ չալըշըրըդ, վէ պու եօլ իլէ էհալինին հիսսինի թույսուլարընը թահրիգ է պիր վասըթա թէսարիւֆ էյլէտիյի ֆիլ վագի չայանը թէշէքքիւր վէ մէմնունիյէթ տիր, մաաալ քի էֆէնտիյի միւմայիլէյհ եարընքի բազար կիւնիւ կիւնտիւզ սաաթ եէտի պուչուգտա, Սէթամպօլտա Հէտիւք բաշտա վազը Օսմանը թէաթրօսունտա միւքէմմէլ պիր գօնսէր վէրէճէք օլտուղունտան, մէտէնիյէթ արզուսինտէ օլան զէվաթըն թէշրիֆլէրի մէմնունու գավրըէն տըր:

ԹԵՎՃԻՀԱԹ

Սատարէթիուզմա միւսթէշարլըղը Շէհիր էմինի սապըգ ութուֆէթլու Րէֆիգ պէյ էֆէնտի հազրէթլէրինէ,

Շէհիր էմանէթի, պահրիյէ միւսթէշարը սապըգ ութուֆէթլու Գատրի պէյ էֆէնտի հազրէթլէրինէ,

Պու քէրրէ Թօբխանէյի մէշէքքէքիւլ իտէն մէճլիսի վէ մուամէլաթը հարպիյէ չիւպէսի քիլմապէթի, Թօբխանէ մէքթուպճուլուղու սապըգ սաատէթլու Սայիտ էֆէնտիյէ,

Րումէլի գազասքէրլիյի Նագըպիւլէշրէֆ վէ րէյիսիւլ իւլէմա սէմահաթլու Մուսթաֆա Իզզէթ էֆէնտի հազրէթլէրինէ,

Շուրայի տէվլէթ ազալըղը սատարէթիւզմա միւսթէշարը սապըգ ութուֆէթլու Սայիտ էֆէնտի հազրէթլէրինէ,

Տայը շուրայի ասքէրի հարպիյէ ազալըղը, ֆէրիգանը քիրամտան սաատէթլու Շէվգէթ բաշա հազրէթլէրինէ,

Վիէննա սէֆարէթի սէնիյէսի ուհտէյի միլլիթէրլիյի, միրլիվա սաատէթլու Նէճիպ բաշայա թէվճիհ պույուրուլմուշ տուր:

Մէքթէպի Սուլթանի միւտիրի սաատէթլու Սավֆէթ բաշա հազրէթլէրինէ թէպարիլէն մէճիտի նիշանը զիշանընըն պիրինճի րիւթպէսինտէն պիր գըթասը իհսան պույուրուլմուշ տուր:

ՄԻՒԹԷՆԷՎԻՅԷ

Իսմէրա վէ զապըթանը ասքէրինին ալայըգ ֆօրմալարընըն գօլլարընա եագալարը թէպտիլ օլունաճագը կիպի էրքեանը հարպիյէ զապըթանըն եագալարընա պուլունան ալամէթլէր տախի գալտըրըլաճագ տըր:

— Կիրիտտէ պուլունան սէքիզ թապուր ասաքիրի միւսթահֆազայա իլավէ գըլընմագ իւզրէ, պու սէֆէր ճէզիրէյի մէզքիւրէյէ իքի պին նէֆէր գատար նէֆէրաթը իրսալ պույուրուլաճագ իշիտիլմիշ տիր:

— Վիլայէթը շահանէնին հէման քեաֆֆէսինտէ Հէրսէքտէ պուլունան ասաքիրի շահանէնին մէնֆաաթընա լյանէ տէֆթէրլէրի աչըլմըշ տըր: Մէզքիւր լյանէ տէֆթէրլէրինտէ հասըլ օլան ագճէ իլէ ֆանէլա, եիւն չօրապ, վէ հասըլ գըշ մէվսիմի իչին ասաքիրէ լազըմ օլան էշեա թէտարիք խոիլմէքտէ տիր: Եչեայը մէզքիւրէ Պապը սէրասքէրիյէ կէօնտէրիլիյօր, օրատան տախի մահալի մախսուսունա կէօնտէրիլմէքտէ տիր:

— Ճանիպի Պապը Ալիտէն սիւէլի էճնէպիյէ սուֆէրասընա պիր թագրիրի ումումի իրսալ օլունարագ, պունտա, Պէրն մուահէտէսի իգթիզասընճա բօսթա վէ թէլէկրաֆ նէզարէթի, բօսթա ուսուլինի իթթիխազա հէնուզ հազըր պուլունմատըղընտան, իճրասը իքի այ միւտտէթ թահիր գըլընաճաղընը, վէ պինայէն ալէյհ մարթըն պիրինճի կիւնիւնէ գատար էճնէպի բօսթալարը մուհարրէրաթ գապուլ էթմէսի լազըմ կէլէճէյի պէյան պույուրուլտուղու իշիտիլմիշ տիր:

— Մըսըրտան պիլտիրիլտիյինէ նազարէն, Խըտիվիյէթի Մըսըրիյէ վէքիլի Նուպար բաշա վէքեալէթի տիւնէ(?) Մէնչա թէվլիյէթ պայ(?) հաքքինտա ուտէ(?) ...

— Մըսըրտան պիլտիրիլտիյինէ նազարէն, Խըտիվիյէթի Մըսըրիյէ Նուպար բաշա, Մըսըրլը Տ[ա]ութ ...

— Չէրքէզքէօյ պուլունան ասաքիրի շահանէյէ գըշլա(?) ...

— Չէրքէզտէ պուլունան ասաքիրի չահանէյէ ՏԸՀԸԳ էլպիսէ թէտարիքի իչին Այըրն վիլայէթինտէ լյանէ տէֆթէրի աչըլմըշ օլտուղու վիլայէթի միւշարիլէյհանըն րէսմի ղազէթասընտա օգունմուշ տուր:

— Պու կիւնէ գատար Իզմիր վիլայէթինտէն Խալիճէյի ճէլիլէյէ 740 պին աղա լիրայի օսմանի իթա օլունմուշ տուր: Մըգտարը մէզքիւրէտէն 230 պին լիրասը, շիմտիյէ գատար թահսիլ խոիլմէմիշ օլան աշար րուսումունտա մահսուպ օլուպ, 480 պին լիրասը տախի հէր նէվի պագիյէ վէրկիլէրինէ մահսուպ տուր:

Մէպալիղի մէզքիւրէնին պիրինճի գըսմը 230 պին լիրա, Մալիյէ Նէզարէթի ճէլիլէսի թարաֆընտան մախսուսէն կէօնտէրիլմիշ օլան Ալի Շէֆիգ պէյ թարաֆընտան թէրաքքիմ խոիլուպ կիպի, իքինճի գըսմը օլան 480 պին լիա տախի, վիլայէթի միւշարիլէյհանըն մալիյէ Նազըրը օլան Շաքիր պէյ թարաֆընտան թէրաքքիմ խոիլմըշ տիր:

— Թրիէսթէտէ թապ օլունան Իմէրա նամ Րում ղազէթասընտա պէր վէճհի աթի օգունմուշ տուր:

Սօն իքի հաֆթա զարֆընտա Հէրսէք ասիլէրի պիր պիրինի միւթէագիպ մաղլուպ օլմուշլար տըր: Բէսուֆ բաշա հազրէթլէրի Նէվզիվ իւզէրինէ չէճիանէ իլէրի կիթմէքտէ օլտուղու վէ Գրէսթաչտա միւսթահֆըզ ասաքիրի զախիրանէ տիշարը չըգտուղը էսնատէ, ասիլէր տիկէր պիր պէլիէյէ տուշար օլմուշլար տըր: Շէօյլէ քի, Լազար Սօչիչա, ճասուսլարընա ալտանարագ, բաշայի միւշարիլէյհին մուհարէպէսի էսնասընտէ, Մօսթարտա մուհաֆազա ասաքիրի պուլունմատըղը խթիգատընա տուշմիւշ, վէ պունուն իւզէրինէ իքի պին սէքիզ եիւզ էշգըյա Մօսթարը հիւճում էյլէմիշ իսէ, ումում թէճրիւպէ էյլէմիշ տիր, ֆագաթ չէհրէ եագլաշտըգլարընտա, տէօրթ պին գատար ասաքիրի միւլքիյէնէ պուլուշարըն էթրաֆընը ալմըշ տըր:

Մէրգում Լազար հէր նէ գատար մուգավէմէթ կէօսթէրիպ, ասաքիրի շահանէնին սընըֆլարը արասընտան սավուշարագ, Գրիսթիչա տօղրու չէքիլմիշ իսէ տէ, պիր չօգ թէլէֆաթ վէրմիշ տըր:

Օլ վաղըթտան պէրու Բավլօվիչին վէ մէրգում Լազար իլէ սայիր րէյիսլէրին կիւրուհլարը Րուբսի նամ մահալտէ թէճէմմիւ խոիյօրլար: Պունլարըն թէճէմմիւլէրինտէն մագսատ, պօզուլմուշ եիւզ թութմուշ օլան ասիլէրի եէնիտէն իշխալ էյէմէք իւզրէ նէֆէրաթ հազըրլամագտան իպարէթ տիր:

ԻԼԱՆԱԹ

ԷՃԶԱԽԱՆԷՅԻ ԱՖԻԹԱՊ
ՍԱՀԻՊԻ
ԳՐԻԳՈՐ ԾԱՆՆԻ
ԹԸԷՍԻՍ ՕԼՈՒՆՏՈՒ
1872

Էճզախանէյի մէզքիւր Եվրօբանըն պիրինճի ֆապրիգալարը իլէ միւնասէպէթտա ...օլուպ, մալթալարընըն թէմիզլիյի վէ ֆիյաթլարընըն էհվէնլիյի իլէ մէշհուր տուր:

Հ. Նէսիմէ նամ մէշհուր քիմեաճըն սիւսլիւ ունունուն պիր թանէսի մաղազասը:

Մէզքիւր ուն քիւչիւք չօճուգլարա, զայիֆ վիճուտլարա վէ խասթալըգտան հէնուզ չիֆաբէզիր օլմուշ օլանլարա մախսուս զայէթ ֆայտէլի նաֆագա օլուպ, պու կիւնքի կիւն թէքմիլ Եվրօբա վէ թէքմիլ թըպպի ճէմիյէթլէրի թարաֆընտան գապուլ օլունմուշ տուր:

—

Խալիս ՉՔՈՒՄԻՍ (զըրգագ սիւտիւ իլէ մաեալանմըշ սիւտ):

Բէլըրթէ, Ցիւպօրգ, Ժօպիթ, Էվանս, Լէշէր վէ Լօնտրալը Էվանս նամ զաթլարըն թէրքիպ էթթիքլէրի խալիս գընագընա խիւլասասընտան սուլֆաթօ:

Բէթէր Մօլէրին վէ Քրիսթիանանըն թէրքիպ էթթիքլէրի խալիս Պագգալա պալըղընըն գարա ճիյէրինտէն չըգմա զէյթին եաղը:

—

Լուսվինապուրկտա Հ. Ցրանգ ֆապրիգասընըն հէնտիպա գահվէսի: Մէզքիւր գահվէ աթի գահվէ իլէ գարըշըգ օլուպ, թէնին աչէթլէրինէ գուվվէթ վէրտիյի կիպի, միտէյէ տախի ֆայտէլի տիր: Պու գահվէ, աթի գահվէնին լէզզէթ վէ ճինսինտէն թէպտիլ օլմատըղը հալտէ ֆիյաթը տախի անտէն զիյատէ էհվէն տիր:

Հէր սաաթ պուզ մէվճուտ տուր:
Գօմխիօն, խալսալաթ, խիրաճաթ:
Ցիւժէն սույու:
Սաչլար իչին խալիս պօյա:
Սըթամպօլ Փէօբրիւ պաշը Ն° 1. 2.
Սըթամպօլ քէօբրիւ պաշը Ն° 1. 2.

ՍՈՒՍԻՐԹՀՕՆ

Սաչ վէ սագալըն տէօքիւլմէսինի մէնն իլէ բարլագ վէ տիւզկիւն խիւրաճըննա մէտարը քիւլլիսի օլուպ, Սուսիրթհօն խակէր օլունան վէ պու քէրրէ էճզաճը Թօտօրի Թարաֆընտան քէշֆ օլան սու Պէյօղլունտա տօղրու եօլտա 186 նումէրօլու էճզախանէտէ ֆիաթը մագթուսըյլա ֆիրուխթ օլունմագտատըր: Իշպու սու, պու եօլտա քէշֆ օլունան սուլարտան զիյատէ մուհաէնաթը պուլունտուղու Տէրսաատէթ աթըպպայը հազըգասը թարաֆընտան թաստիգ օլունմըշ լէ, սաչ վէ սագալլարը տէօքիւլէնլէրին միւմայիլէյհ էճզաճըյա միւրաճաաթ էյլէմէլէրի:

Իշպու սույուն հէր պիր շիշէսի թալիմաթը իլէ պէրապէր եարըմ սիմ մէճիտիյէյէ սաթըլըր:

ՄԻՆԱՍ ՉԵՐԱԶ

ԳՐԱԿԱՆ ՓՈՐՁԵՐ

ՏԱՂԵՐ, ՃԱՌԵՐ, ԱՌԱԾՆԵՐ, ՆԱՄԱԿՆԵՐ
ԳՐԱԴԱՏՈՒՄՆԵՐ, ԱՐԳՈՍԻ ԽՈՀԵՐԸ

—

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԻՊ.

—

ԱՐԱՄԵԱՆ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Այս գիրքը կը ծախուի Սրապեան Պաղտասար աղայի խանութը (Մերճան չարշը): Գինն է 15 ղրուշ:

Հեղինակը, ժամանակակից բոլոր նշանաւոր խնդիրներուն վրայ իւր խորհրդածութիւնները յայանելէ յետոյ, բանաստեղծական կերպով կը նկարագրէ Հասունեաններուն պարտութիւնը և պատմական փաստերով կը ջրէ Պապին անսխալութիւնը: Նաև կը հրատարակէ Պէշիկթաշլեանի երկու ինքնագիր և ընդարձակ քերթուածները:

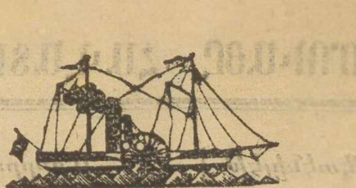

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԷ

ԻՇՊՈՒ 1876 ՅՈՒՆՎԱՐ 1 ԲԷՐՇԷՄՊԷ ԿԻՒՆԻՒՆՏԷՆ ԻԹԻՊԱՐԷՆ ՅՈՒՆՎԱՐ 31 Է ԳԱՏԱՐ.

ՊՕՂԱՁ ԻՉԻՆԷ ԻՇԼԷՅԷՆ ՎԱՊՕՐԼԱՐԸՆ ՎԱԳԹԸ ՀԱՐԱՔԷԹԼԷՐԻ

[illegible]

Ն°

2 15 Եէնիմահալլէտէն Մէզարպուրնու. Պէօյիւքտէր. Թարապ. Եէնիքէօյ. Ըմէն. Միրկ. Ռ. Հիս. Պէպէք. 19
(Յունվար 15տէն սաաթ իքիտէ չըգաճագ տըր.)
3 15 Գավագլարտան Մէզար. Պէօյիւք. Թարապեա. Եէնիք. Ըթէն. Պօյաճըքէօյ. Ռ. Հիսար. Պէպէք. 18
4 30 Եէնիմահալլէ. Մէզար. Պէօյիւք. Թարապ. Եէնիք. Ըթէն. Միրկ. Պօյաճըք. Ռ. Հիս. Պէպ. Արնավ. 34
(Ճումաալարը Օրթա. վէ Պէշիկ. ուղրայաճագ
5 45 Եէնիմահալլէտէն Պէօյիւք. Թարապեա. Եէնիք. Միրկէօն. Ռ. Հիս. Արնավուտքէօյ. Պէյլէրպէյի. Օրթաքէօյ. Պէշիքթաշ. 23
7 — Եէնիմահալլէտէն. Պէօյիւք. Թարապ. Եէնիքէօյ. Պէյգօզ. Բ. պաղչէ Գանլը. Պօյաճը. Ռ. Հիսար. Ա. Հիս. Գանտիլլի. Արնավ. Չէնկէլ. Պէյլէրպ. Օրթաք. Գուզկունճուգ. Պէշիքթաշ. Իւսկիւտ. 3
8 45 Եէնիմահալլէտէն Մէզարպ. Պէօյիւք. Թարապ. Պէյգօզ. Եէնիք. Պօյաճըք. Ռ. Հիսար. Պէպէք. Արնավ. Գուրու. Օրթաք. Պէշիքթաշ. 25
10 — Մէզարպուրնունտան. Պէօյիւքտէ. Թարապեա. Եէնիք. Միրկ. Ռ. Հիս. Արնավ. Օրթաք. Պէշիք. 22

[illegible]

2 15 Արնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիքթաշ. 1
2 45 Արնավ. Գուր. Օրթաք. Պէշիք. Գապաթաշ. 2
3 15 Պէպէք Արնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիքթաշ. 6
4 — Արնավ. Գուրու. Օրթա. Պէշիք. Գապաթաշ. 22
4 30 Վանիք. Արնավ. Պէյլէրպ. Օրթաք. Պէշիքթաշ. 1
5 15 Արնավ. Գուրուչ. Օրթաքէօյ. Պէշիքթաշ. Գապ. 6
(ճումաալարը Գուզկունճուղա ուղրայաճագ)
6 — Արնավ. Գուրու. Օրթաք. Գուզկուն. Պէշիք. 2
(ճումաա կիւնլէրինտէն մաատա)
38 — Արնավ. Չէնկէլ. Պէյլէր. Օրթաք. Գուզ. Պէշիք. 6

[illegible]

2 15 Պէյգօզ. Բաչա. Գանլը. Ա. Հիս. Գանտիլլի. Վանիք. Չէնկէլքէօյ. Պէյլէրպէյի. Գուզկունճուք. 23
2 15 Վանիք. Չէնկէլք. Պէյլէր. Գուզ. Գապաթաշ. 3
2 30 Պէօյիւք. Ֆիրէճ. Պէյգօզ. Բաչապաղչէ. Գանլը. Ա. Հիս. Վանի. Չէնկէլ. Պէյլէր. Գուզկուն. 25
4 30 Պէյգօզտան Բաչա պաղչէ. Գանլըճա. Ա. Հիսար. Գանտիլլի. Վանի. Չէնկէլ. Պէյլէր. Գուզկուն. 21
10 30 Արնավքէօյ. Չէնկէլք. Պէյլէրպ. Գուզկունճուգ. 21
(ճումաա կիւնլէրի Արնավուտքէօյիւնտէն տօղրու քէօբրիւյէ կիտէճէք)

[illegible]

3 15 Գապաթաշ. Իւսկիւ. Պէշիք. Գուզկուն. Օրթաք. Պէյլէրպէյի. Չէնկէլք. Արնավուտ. Գանտիլլի. Ա. վէ Ռ. Հիսար. Պօյաճը. Գանլը. Բաչա. Պէյգօզ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւք. Եէնիմահալլէ. 3
4 — Պէշիքթաշ. Օրթաքէօյ Գուրուչէշմէ. Արնավուտքէօյ. Պէպէք. Ռ. Հիսար. Միրկէօն. Եէնիքէօյ. Թարապեա. Պէօյիւք. Եէնիմահալլէ. 23
5 30 Պէշիքթաշ. Օրթաքէօյ. Արնավուտքօյ. Պէպէք. Ռ. Հիսար. Միրկէօն. Եէնիքէօյ. Պէյգօզ. Թարապեա. Պէօյիւքտէրէ. Մէզար. Եէնիմա. 25
6 30 Գապաթաշ. Իւսկիւտար. Պէշիքթաշ. Գուզկունճուգ. Օրթա. Պէյլէր. Չէն. Վանիք Արնավ. 6
8 15 Պէշիկ. Օրթա. Արնավ Ռ. Հիս. Միրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւք. Մէզարպուրնու. 22
10 15 Պէշիկթ. Պէպէք. Ռ. Հիս. Միրկ. Ըթէնիա. Եէնիք. Թարա. Պէօյիւք. Մէզար. Ռ. վէ Ա. Գավագլար 18
10 45 Օրթա. Պէպ. Ռ. Հիս. Պօյաճը. Ըթէն. Եէնիքէօյ. Թարապեա. Պէօյիւք. Եէնիմահալլէ. 34
11 15 Միրկէօն. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւք. Մէզարպ. Եէնիմահալլէ. 25
11 30 Պէպ. Ռ. Հիս. Պօյաճ. Գանլը. Բ. պաղչէ Պէյգօզ. 21

[illegible]

3 30 Պէշիկ. Օրթաք. Արնավ. Վանիքէօյ. 1
9 45 Գապաթաշ. Պէշիքթաշ. Օրթաք. Գուրուչէշմէ. Արնավուտքէօյ. 21
10 30 Պէշիք. Օրթա. Գուրու. Արնավուտքէօյ. 2
11 5 Գապ. Պէշիք. Օրթա. Գուրու. Արնավ. Պէպէք. 6
11 35 Պէշիքթաշ. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավուտքէօյ. 1
12 — Պէշիքթաշ. Գուզկուն. Գուրու. 6
(ճումաալարտան մաատա)
12 — Օրթաք. Արնավուտքէօյ (ճումալարը Պէշիք. վէ Գուրուչէշմէյէ տախի ուղրայաճա).

[illegible]

4 30 Գուզկունճուգ. Պէյլէր. Չէնկ. Արնավ. 6
5 Պէշիք. Գուզ. Օրթա. Պէյլէր. Արնավուտքէօյ. 2
(ճումաալարտան մաատա)
9 45 Գուզ. Պէյլէ. Չէն. Վանի. անտէն քէօբրիւյէ. 1
10 15 Գուզկուն. Պէյլէր. Չէնկէլ. Վանի. Ա. Հիս. Գանլը. Բաչա պաղչէ. Պէյգօզ. Ֆիրէճյ. Պէօյիւքտէրէ. 19
11 — Գուզ. Պէյլէրպէյի. Չէնկէլքէօյ. Վանի. Գանտ. Ա. Հիս. Գանլը. Բ. պաղչ. Պէյգօզ. 23
11 40 Գապաթաշ. Գուզկուն. Պէյլէրպէյ. Չէնկէլքէօյ. Վանիքէօյ. Արնավ. 22

Ճումաալարը սաաթ 5տէ քէօբրիւտէն պիր վափօր հարաքէթ իտիպ, Իւսկիւ. Գուզկ. Պէյլէրպ. Չէնկ. Վանի. Գանտ. Ա. Հիսար. Գանլը. Բ. պաղչէ. Պէյգօզ. վէ անտէն սաաթ 9տա գալգուպ մէզքիւր իսկէլէլէրէ օղրայարագ քէօբրիւյէ ավտէթ իտէճէք տիր.

[illegible]

Ս. Տ. ԳԻՐ ՎԱՐՕՐ

2 15 Եէնիմահալ. Պէօյիւք. Թարապ. Եէնի. Իսթէն. Միրկ. Ռ. Հիսար. Պէպէք. Արնավ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ.
2 30 Արնավուտքէօյիւնտէն Գուրուչէշ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ. Գապաթաշ.
3 — Վանիք. Չէնկ. Պէյլէր. Օրթաքէօյ. Գուզկուն. Պէշիկթաշ.
3 — Պէյգօզտան. Բաչա պաղչէ. Գանլըճա. Ա. Հիսար. Գանտիլլի. Վանիքէօյ. Չէնկէլքէօյ. Պէյլէրպէյ. Գուզկունճուգ.
3 30 Ռ. վէ Ա. Գավագ. Մէզարպ. Պէօյիւք. Թարապ. Եէնիք. Պօյաճըքէօյ. Ռ. Հիս. Պէպ. Արնավուտ. Գուրու. Օրթաքէօյ. Պէշիքթաշ Գապաթաշ.
4 15 Պէօյիւք. Թարպ. Պէյգօզ. Բաչա. Գանլը. Ա. Հիս. Գանտ. Վանի. Չէնկ. Պէյլէր. Գուզկունճուգ.
4 45 Մէզարպուրնտան. Պէօյիւք. Թարապեա. Եէնիք. Ըթէն. Միրկ. Ռ. Հիս. Պէպէք. Արնավուտքէօյ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ.
6 15 Եէնիմահալլէտէն. Պէօյիւքտէրէ. Թարապեա. Եէնիք. Պօյաճըք. Ռ. Հիսար. Արնավուտքէօյ. Գուրուչ. Օրթաքէօյ. Պէշիքթաշ.
7 — Եէնիմահալլէտէն Պէօյիւքտ. Թարապ. Պէյգօզ. Եէնիք. Միրկ. Գանլը. Ռ. Հիս. Գանտիլ. Արնավ. Պէյլ. Օրթա. Գուզ. Պէշիքթաշ. Իւսկիւտար.
8 — Արնավ. Չէնկէլք. Պէյլէրպէյի. Օրթաք. Գուզկունճուք. Պէշիքթաշ.
8 30 Եէնիմահալլէտէն Պէօյիւք. Թարա. Պէյգօզ. Եէնիք. Պօյաճը. Ռ. Հիսար. Պէպէք. Արնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիքթաշ.
8 35 Պէօյիւքտէրէտէն Պէյգօզ. Բ. պաղչէ. Գանլըճա. Ա. Հիսար. Գանտիլլի. Վանիք. Չէնկէլք. Պէյլէրպէյի. Գուզգուն. Իւսկիւտար.
10 15 Եէնիմա. Մէզար. Պէօյիւք. Թար. Եէնիք. Ըթէն. Միրկէօն. Ռ. Հիս. Արնավուտքէօյ. Օրթաքէօյ. Պէշիքթաշ.

[illegible]

3 — Պէշիքթաշ. Օրթա. Արնավուտ. Պէպէք. Ռ. Հիս. Միրկէօն. Եէնիքէօյ. Թարապեա. Պէօյիւքտէ. Մէզարպուրնու.
3 30 Գապաթաշ. Իւսկիւ. Պէշիք. Գուզ. Օրթաքէօյ. Պէյլէր. Չէնկ. Արնավ. Գանտիլ. Ռ. Հիս. Գանլը. Միրկ. Եէնիք. Պէյգօզ. Թարապ. Պէօյիւքտէրէ Եէնիմահալլէ.
4 30 Պէշիկ. Օրթա. Գուրուչ. Արնավ. Պէպ. Ռ. Հիս. Պօյաճը. Ըթէն. Եէնիքէօյ. Թարապեա. Պէօյիւք. Եէնիմահալլէ.
5 — Իւսկիւ. Գուզ. Պէյլէր. Չէնկէլք. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար. Գանլըճա. Բաչա պաղչէ. Պէյգօզ. Պէօյիւքտէրէ.
6 — Պէշիքթաշ. Օրթաքէօյ. Արնավուտքէօյ Ռ. Հիս. Միրկէօն. Եէնիք. Պէյգօզ. Թարապ. Պէօյիւք. Մէզար. Եէնիմահալլէ.
6 30 Գապաթաշ. Իւսկիւ. Պէշիք. Գուզկ. Օրթաք. Պէյլէր. Չէնկէլ. Վանի. Արնավուտքէօյ.
8 — Պէշիկ. Օրթաք. Արնավ. Պէպ. Ռ. Հիս. Միրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւք. Եէնիմահալէ.
9 30 Գապա. Պէշիք. Օրթաք. Գուրու. Արնավուտք. անտէն տօղրու քէօբրիւյէ կիտէճէք տիր.
10 15 Պէշիք. Օրթաք. Արնավ. Պէպէք. Ռ. Հիս. Միրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւք. Մէզարպ. Եէնիմա. Ռ. վէ Ա. գավագլար.
10 20 Գուզ. Պէյլէր. Չէնկէլ. Վանի. Գանտ. Ա. Հի. Գանլը. Բաչա. Պէյգօզ. Պէօյիւքտէրէ.
11 — Գուզկուն. Պէյլէր. Չէնկէլք. Վանիք. Ա. Հիս. Գանլը. Բ. պաղչէ. Պէյգօզ.
11 Պէշիքթաշ. Օրթա. Գուրու. Արնավուտ. Պէպ. Ռ. Հիսար. Միրկ. Ըթէն. Եէնիքէօյ. Թարապեա. Պէօյիւքտէրէ.
11 30 Գապա. Պէշիք. Գուզ. Օրթաքէօյ. Պէյլէրպէյ. Չէնկէլքէօյ. Արնավուտքէօյ.
12 — Պէշիքթաշ. Օրթաք. Գուրուչէշմէ Արնավուտք.

ՍԱՀԻՊ ՎԷ ՄՈՒՏԻՐԻ ԳԱԶԷԹԱ
Յ. ԹՕԼԱԵԱՆ

ԹԱԳՊԽԱՆԷԻ ՊՕՂՈՍ ՔԻՐԻՇՃԵԱՆ
Պէյօղլու Նիշլի սօգագը Ն. 5.

ՏԱՐԵՐՔ
ՁԱՓԱԲԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՇԽԱՏԱՍԻՐԵԱՑ
Հ. ՀՄԱՅԵԱՆ Վ. ՊԱՊԻՆԵԱՆ
Ի ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՈՒԽՏԷՆ

ԳՐԱՀԱՇԻՒ ևս ԱՂՃԷՊՐԱ

Ի ՎԵՆԵՏԻԿ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ]

Իշպու քիթապ կիւզէլճէ վէ լաֆզը վէճհ իւզրէ թապ օլունուպ, մէքթէպլէրիմիզ իչիւն բէք ֆայտէլի օլտուղունտան, խըթիմալի արզու օլունուր.

Սաթըլըր Ղալաթատա Սէղբոս խանընտա Վէնէտիկ Մխիթարեան ըւթիւպխանէսինտէ. Ֆիյ 5 ֆրանգ.

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԻՏԱԿԱՆ
ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԵՐՐՈՐԴՈՅ]
ԵՒ
ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ
[ԵՒՐՈՊԱ ԵՒ ԱՍԻԱ

ԵՐԿԱՍԻՐԵՑ
ՊԵՏՐՈՍ Վ. ԱԶՆԱՒՈՐ

Կ. ՊՈԼԻՍ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՄԵԱՆ

Իշպու ճօղրաֆիա քիթապը սաթըլըր պիւ ճիւմլէ քիթապճը տիւքեանլարընտա.

Ֆիյ 1 ատէտ սիմ մէճիտիյէ

ԵԷՆԻՉԷՐԻՔ
ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ
ԹԱՐԳՄԱՆԵԱԼ Ի ՅՈՒՆԱԿԱՆԷ

Տպագրութիւն Ա. Ն. Շահնազարեան.

Իշպու չայեանը միւթալաա քիթապ իքի ճիլտտէն իպարէթ օլուպ, Տէրսաատէթտէ պիւ ճիւմլէ էրմէնի քիթապճը տիւքեանլարընտա սաթըլմագտա տըր.

Ֆիյ իքի ճիլտի 30 ղրուշ.

ՉԷԼԻԳ ՇՈՒՐՈՒՊՈՒ

Գու քէրրէ Ժագ Ալէքեան էճզախանէսինտէ թէրթիպ օլունմագտա օլան իշ պու Չէլիք շուրուպու չար ագթարը ճիհանէ մալիւմ, վէ իւէլը միւթէնէվվիյէյէ չիֆապախշ պիր մուալիճէ օլուպ, Չէլիք իլէ եօտ թապիր օլունան մատէնտէն միւրէքքէպ լարագ, Եվրոբանըն աթըպպաի հուզզագը վէ մէքթէպի Թըպպիյէ Թէճ-րիւպէլ'րի իլէ չիմտիյէ տէկին տիւրլիւ տիւրլիւ խասթէլըգլէրէ տիւչար օլան էչխասըն զայէթ սուհուլէթլէ պու մուալիճէ սայէսինտէ Թէքմիլէն շիֆա պուլտուգլէրի միւշահատէ օլունտուղու, վէ ալէլ խուսուս սըրաճա խասթէլիկինէ վէ նիսա թայֆէսինտէն գուհուր իտէն պէյազ հայզ (աադէթ) վէ նինէ թայֆէյի մըրգումէտէ վաղի օլան հայզ Թէախիրի վէ ճիվա մուալիճէսինէ աս օլան ֆրէնկի էմրազը, վէ պազը աթըպպայի չէօհրէթշուար քէչֆինճէ ազ ճիկէրտէ զուհուր իտէն խասթէլիքլէրէ վէ հէնուզ պաչլամըշ վէրէմ իլլէթինէ տախի մուալիճաթը պըրրէտէն զիյատէ Թէէսիրի օլտուղու չահիր վէ նիւմայան տըր.

Սուրէթի խըթիմալի հէր լիսանտան պասթըրըլմըշ օլուպ, իշ պու մուալիճէ իլէ պիրլիքտէ պուլունուր.

Սաթըլըր Ըթամպօլ Եէնի ճամիինտէ 16 Նումերօլու քեալին Ժագ Ալէքեան էճզախանէսինտէ.